

Boekbespreking

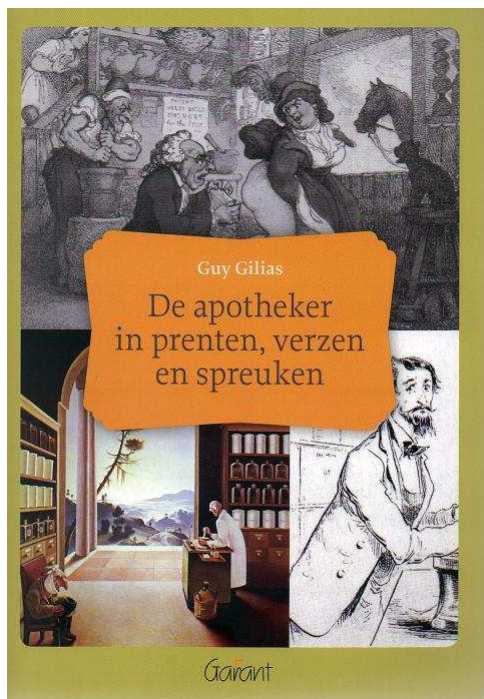
De apotheker in prenten, verzen en spreuken

Guy Gilias

Garant Uitgevers nv, Antwerpen – Apeldoorn, 2012,

ISBN 978-90-441-2987-8, 220 pag., € 29,50,

geïllustreerd vierkleurendruk

In de loop der tijden heeft de apotheker heel wat functies vervuld. Vooraleer hij medicijnmaker werd, was hij beheerder van kloostergoederen met inbegrip van de keldervoorraden (wijnen, kruiden, geneesmiddelen,...). Later wordt hij ook “specyer” of “espicier” genoemd. Inmiddels had hij leren wijn te maken, die hij met allerlei aromaten mengde in zijn bereidingen, waarvoor hij niet zelden het monopolie kreeg. Na het avondlijke sluitingsuur van de kroeg zakte de horde drinkebroers al eens af naar de apotheker, die dan fungeerde als herbergier!...

Deze evolutie brengt de auteur, zelf een apotheker op rust, prachtig in beeld. Het boek is opgebouwd rond een verzameling verrassende originele tekeningen, prenten, schilderijen, gedichten en gezegden, die de apotheker met zijn grote en kleine kantjes tonen in zijn beroep, in zijn maatschappelijke relaties en in de percepties door klanten, collega's en medemens.

Natuurlijk is hij een voorbeeldige burger, raadgever en vertrouwensman, maar hij wordt tegelijk ook afgeschilderd als een hoogmoedig en gierig persoon en zelfs als een bedrieger :

Komt een apotheker voorbij een pomp met water,

Hij groet beleefd en zegt Bonjour, confrater

(Frans Van Immerseel, 20^e eeuw)

Of nog :

Van padden, adders, pieren,
En nog andere kwade dieren
Uit de stenen, uit het hout,
Distilleren zij goud.
Al hun flessen in de kramen,
Hebben treffelijke namen.
Het schijnt dat het een wonder ding is,
En het is maar kattenpis.

(uit "De zotheid van de apotheker", Jan de Leenheer, 1669)

Hij wordt zelfs gehekeld om zijn elegante kleding en geleerd taalgebruik. Anderzijds is hij geliefd en wordt er met lof over hem gesproken als hij een zieke kan helpen.

De relatie met medische en andere beroepen loopt niet altijd van een leien dakje. De dokter heeft maar een lage dunk van de overbodige apotheker: laat hem maar traditioneel met kruiden, vijzel en klisterspuit werken. Hij loopt in de weg en verkoopt nutteloze geneesmiddelen, menen geestelijken en paters van weleer. Tussen apotheker en kruidenier loopt een onscherpe grens die de karikaturist wat graag in de verf zet. Maar de apotheker slaat terug: men geneest met kruiden, niet met woorden.

Al deze aspecten weet de auteur voortreffelijk te schetsen door zorgvuldig uitgekozen verzen en (historische en eigentijdse) illustraties in kleur en zwart-wit te voorzien van leerrijke commentaren. Het is geen saaie opsomming geworden van kruidenboeken en farmacopeeën, vijzels en mengpotten, maar een boeiende schets van de hele leefwereld van de apotheker, vanaf de 12^e eeuw tot nu, van zijn besloten werkruimte tot zijn sociale omgeving, van zijn opleiding tot aan zijn meesterschap.

Het is ook een fraai kijkboek geworden, ernstig en instructief, bijwijlen guldig en lichtvoetig, een feest voor het oog en de geest. De geciteerde teksten zijn rijkelijk voorzien van voetnoten en toelichtingen zodat een register overbodig is. Soms maken de vele lettertypes en kleuren de overzichtelijkheid wat ingewikkeld en vertragen het leesritme. Maar laat dit de pret niet bederven. Deze voortreffelijke uitgave hoort niet alleen thuis in elke apothekerskast, maar ook op de boekenplank van elke beoefenaar van geneeskunde, chemie, wetenschapsgeschiedenis en sociologie.

Ook in de muzikwereld is de apotheker aanwezig. Joseph Haydn (1732-1809) componeerde een opera met deze naam, later herwerkt tot een eenakter door Hirschfeld in 1895, waarin de apotheker een getuige is van een ingewikkelde liefdesaffaire van zijn leerjongen. Maar dit is misschien stof voor een volgende uitgave?

Paul Balduck, voorzitter KVCV Sectie Historiek
Juli 2013